

[Fr. Dalgaard.]

Forhold til Lovgivningen og den af Domstolene selv paastaede og praktiserede Ret til at paakende Spørgsmaalet om Grundlovsstridigheden af Love, der er vedtaget paa regelret Maade af den lovgivende Magt, Kongen og Rigsdagen. Det er et gammelt Stridsspørgsmaal, stammende lige fra den grundlovgivende Rigsforsamling, hvor de forskellige Anskuelse kom til Orde. Det samme har været Tilfældet siden, baade inden for Rigsdagen og i den juridiske Videnskab, hvor bl. a. Matzen og Berlin holder paa, at Domstolene har denne Beføjelse, medens Holck og Nellemann og nuværende Højesteretspræsident, Dr. jur. Troels G. Jørgensen har hævdet det Standpunkt, at der ikke tilkom Domstolene en saadan Beføjelse, men at Rigsdagen selv var sat til at vaage over Grundlovmæssigheden under Ansvar over for Vælgerne.

Det kunde ganske vist være fristende at gaa nærmere ind paa de forskellige Synspunkter og deres Begrundelse, men jeg skal, i hvert Fald i denne Omgang, afstaa derfra. Alle Jurister og alle, som interesserer sig for og kender vor Forfatning, kender den aarhundredgamle Forskel i Opfattelsen af dette meget vigtige Spørgsmaal. Paa den grundlovgivende Rigsforsamling talte saa kendte Mænd som Ørsted, Tscherning, Andræ og I. A. Hansen stærkt imod, at Domstolene skulde have denne Prøvelsesret over for Lovgivningen, medens man naturligvis fandt det i sin Orden, at en saadan Prøvelsesret havdes over for Administrationen, over for Øvrigheden. Andre kendte Mænd som Hall, der var Ordfører i Grundlovsudvalget, og Krieger og for øvrigt ogsaa Grundtvig, som jeg nævnte før i en anden Forbindelse, mente, at Domstolene burde have denne Prøvelsesret, dog naturligvis kun i ganske klare og oplagte Tilfælde og ikke ad Fortolkningsvejen. Det siger bl. a. Ordføreren Hall Sp. 3382. I øvrigt var man fra den Side sikker paa, at Domstolene vilde vise sig meget tilbageholdende over for Lovgivningsmagten.

Akkurat de samme Toner som fra den grundlovgivende Rigsforsamling, hvor Ørsted og Tscherning, som jeg nævnte før, var imod, akkurat saadanne Toner hører vi ogsaa fra Norge i en berømt Udtalelse af Johan Sverdrup og i den nyere Tid af Norges daværende Højesteretspræsident Finn. Den Afstemning, der fandt Sted paa den grundlovgivende Rigsforsamling, var ikke til Gunst for Domstolenes Prøvelsesret, og Enden blev, at Grundloven aldeles ikke

udtalte sig om Spørgsmaalet, men kun om Øvrighedsmyndighedens Grænser.

De Synspunkter, der dengang udtaltes mod Domstolenes Prøvelsesret over for Lovgivningen, mandede ud i, at ved Tvivl om Loves Grundlovmæssighed burde det være Lovgivningen selv og ikke Domstolene, der løste denne Tvivl. Ganske naturligt spurgte man: Er det bedre at lade Domstolene have det sidste Ord end Rigsdagen selv og den lovgivende Myndighed i det hele? I. A. Hansen sagde rammende — jeg beder om Tilladelse til et ganske kort Citat —

„Jeg ser ikke rettere, end at den lovgivende Magt ikke længere vilde blive nogen Magt, men at den dømmende Magt blev baade den lovgivende og den dømmende, for saa vidt den fik Ret til at afgøre, om de enkelte Love stode i Overensstemmelse med Grundloven eller ikke.“

I Praksis er det gaaet saadan, at Domstolene har erklæret sig kompetente til at prøve Grænserne for Lovgivningsmagtens Myndighed, men den Omstændighed, at Højesteret har erklæret sig kompetent hertil og har prøvet adskillige Loves Grundlovmæssighed, har imidlertid ikke medført, at Højesteret endnu har tilsidesat en eneste af de givne Love, og det for Resten uanset, at vi i Aarene 1885—94 havde en Regering, der gav Love, hvis Overensstemmelse med Grundloven jeg ikke her skal komme ind paa.

I de seneste Aartier er det blevet ret hyppigt, at visse Samfundslag, der har følt sig generet af Tidens Lovgivning, har anlagt Sag for at faa kendt saa denne, saa hin lovligt vedtagne Lov for grundlovsstridig. Højesteret har stedse afvist saadanne Krav og har altsaa ikke statueret Grundlovsstridighed. Det er uden Tvivl heldigt, at Udviklingen har været saaledes, og at vi ikke i saa Henseende fik „amerikaniseret“ vore Lovgivningsforhold.

Om Højesterets Stilling er dikteret af, at man, som Troels G. Jørgensen udtrykker det i sin Artikel i „Ugeskrift for Retsvæsen“ 1921, fra Domstolenes Side har „fingeret Grundlovmæssighed“, eller man har ment, at der var en vis Grundlovsstrid, men at en eventuel Overskridelse af Lovgivningsmagtens Grænser ikke skulde bevirke Lovens Ugyldighed, skal jeg lade være usagt. Men jeg vil blot pege paa, at det næppe vilde være det heldigste, om Højesteret indledede en eventuel Æra for Underkendelse af regelret vedtagne Love med at tilsidesætte en Lov, der angik Dommerne selv. Jeg tror ikke, at Paastanden om, at det alene var for Forfatningens Skyld, for Sam-